
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 1, 2020 (год. XXIX), ISSN 0861-7902

РЕЦЕНЗИИ

ПАМЕТ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, ТРАЙНОСТ MEMORY, CHALLENGES, ENDURANCE

Литературата: образи и контексти. Юбилеен сборник, посветен на 60-годишнината на професор Цветан Ракъовски. Научна редакция: А. Вачева, Съставители: А. Вачева, Б. Илиева, Е. Азманова, Р. Хаджикосев, С. Стоянов, Т. Стоянова. В. Търново: Фабер, 2019 г. 470 с., ISBN 978-619-00-1066-1

Традиция е съставянето на юбилейни научни сборници като проява на почит към значим литературовед, около чиято личност се обединяват хуманитаристите. Тези издания са представителни за актуалния статут на съвременното българско литературознание, а в съдържанието им се включват важни изследователски текстове. Такъв тип сборник е и посветеният на 60-годишнината на проф. Цветан Ракъовски „Литературата: образи и контексти“, изготвен от колегиума по българска литература в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Между кориците на респектиращия и с полиграфическия си дизайн том текстовете са композирани в шест дяла. Всеки от тях е представителен за онези „литературно-теоретични топоси: Яворов, образите на българската памет, литературата и езикът, канона, паратекста, Манделщам“, с които се свързва името на проф. Ракъовски – както обяснява в уводните думи научният редактор А. Вачева.

Първият дял в изданието „**Яворов: поетически силуети, литературни реконструкции**“ привлича най-представителните български явороведи. Мих. Неделчев (Темата *Европа* в публицистиката и художествената проза на Яворов) и Дим. Михайлов (Европейските пътувания на Яворов. Реконструкция по писма и документи) поставят фигурата на Пейо Яворов в контекста на европейската култура. Проблеми на жанровата генеалогия и комуникация занимават Н. Димитров (Лирическият цикъл като протообраз на книгата „Сън за щастие“) и И. Александрова (Инициацията в „Среднощни видения“ на П. К. Яворов). Яворов като драматург в рецепцията на „Златорог“ е повод за съвместния проект на М. Иванова-Гиргинова и Е. Рускова (Драматургът Яворов и „Златорог“. Историята на едно премълчаване), а като публицист: за К. Лукова (П. К. Яворов и български публицистични силуети). В частта „**Образи на българската памет: история и литература**“ тематиката е насочена към периода на възрожденската и следосвобожденската епоха. Част от изследователските прочити и тук са свързани със специфични акценти (жанр, стил, рецепция) при мемоарни текстове, занимавали Цв. Ракъовски – „Миналото“ на Ст. Заимов в статията на Ив. Русков (История и еротика), „Спомени от цариградските тъмници“ на Св. Миларов при П. Стойчева (Мемоарите като колекция от истории). В обсега на вниманието попадат и отделни персонални присъствия и текстове от периода – Теодор Хрулев в прочита на Р. Дамянова (Мисия и съдба на възрожденския учител: „Добрият Теодор Теодорович Хрулев“), Ст. Л. Костов в „Метаморфози по български: към образната система на комедията „Големанов“ от Ст. Л. Костов“ при В. Добрева, отношения в контекста на журналистическата дейност при Е. Гетова (Петко Славейков – Марко Балабанов: Журналистически визии, политически посоки) и при Е. Азманова-Рударска (Взаимоотношенията на Иван Грозев с Ал. Константинов, Ст. Михайловски и Ст. С. Бобчев). (Почти) неизвестният пролетарски поет и свързан с тенденциите на южноамериканската тема в родната ни литература Тодор П. Ценков е акцент в частта „**Литературата: идеологически**

предизвикателства“ – в статията на Р. Хаджикосев „Пролетарската литература на Тодор П. Ценков“. Тематика, обвързана с текстове от родния канон в периода след Втората световна война, занимава Т. Ичевска (Наказанието в романите на Емилиян Станев) и А. Велкова-Гайдаржиева (Отвъд границите на времето. Щрихи към поезията на Петър Алипиев). Като съзнателен жест на композиционна подредба в сборника разчитам поставянето тъкмо на границата между този и следващия дял в сборника – „**Литературни контексти: минало и съвременност**“ статията на М. Кирова „Българската поезия, създадена от жени между Освобождението и края на Първата световна война“. В този дял е мястото на изследователски вглеждания в художествени текстове и периодика от днешния ден – в статията на И. Пелева „Съвременни български романи – търсения и откривания“ (типологизираща в конкретна перспектива романи на Е. Алексиева, Н. Славов, Е. Дворянова) и в статията на Т. Стоянова „Тенденции в съвременния детско-юношески печат“. А светлина върху не съвсем известната емигрантска фигура на публициста и поета Хр. Огнянов дава „Езикът на колесниците“ като невъзвращенец. Лириката на Христо Огнянов в контекста на 90-те“ на Л. Липчева-Пранджева. Интердисциплинарното поле е контекст в частта „**Преса. Кино. Популярна култура**“, открита с „Писатели, масова литература и литература за масите“ на С. Стоянов. Фигурата на Райко Алексиев през две поредици от изданията от него в-к „Щурец“ – „Пътни бележки“ и „Хумористичната история на българите“, откриваме в много навременния прочит¹ на А. Вачева в „Сатирата на Райко Алексиев и неканоничната страна на „високите идеали“ на модерната нация“. В полето кино–литература, персонализирано с родни и чужди емблеми, работят текстовете на В. Донеv „Как българското кино чете творбите на Йордан Йовков“ и Н. Папучиев „Граф Дракула и художествените образи на злото: Имагологии, идеологии, туризъм“. В частта „**Литературата: езици, съпоставки, преводи**“ с особена настойчивост отбелязвам текстовете на В. Стефанов „Жабокът и девиците“ („Парфюмът“ на Патрик Зюскинд и „Еротизмът“ на Жорж Батай), „Писатели мигранти“ на А. Личева (в представителния за изследователката списък С. Сиснерос, Х. Курейши, Дж. Лахири, О. Ворпси, М. Хамид), текстът на К. Протохристова „Версии на литературен перипатетизъм в романа на модернизма“, както и „Българската класика чете италианската“ на Б. Илиева².

Финално ще отворя дума за находчивото и промислено решение на съставителския екип, което смислово окръгля сборника „Литературата: образи и контексти“, като го открива със статията на Й. Ефтимоv „Цветан Ракъовски и визията за училищния канон“ и закрива с текст на ученичката И. Лулейска от ЕГ „Акад. Л. Стоянов“ (Благоевград)³. Версията на Ефтимоv дава необичайна и крайно продуктивна гледна точка към специфичната и нелека обвързаност между две роли на проф. Ракъовски, едната от които – обяснимо по-неизвестна, е като участник в „битката за реформирането на училищния канон“ (Ефтимоv). А научен текст, идващ тъкмо от зоната на професионалното гимназиално образование, е сред доказателствата за смисъла на такива битки.

Гергина Кръстева*

¹ Навременен, тъй като би могъл да бъде четен съвместно и с появилия се също през 2019 г. албум със 150 карикатури на Райко Алексиев, придружени с исторически коментари. Вж. Райко Алексиев – албум със 150 карикатури. Съст. Т. Борисов (София, Сдружение „Българска история“, 2019). През лятото на 2019 г. в СГХГ се откри и ретроспективна изложба на знаменития ни карикатурист, убит непосредствено след 9 септември 1944 г.

² Нерядко студенти и млади учени филолози проявяват активен интерес към подобен тип тематика. Статията на Б. Илиева е част от полезния и задължителен контекст за бъдещи изследователски любопитства в Академията.

³ Особено адекватен спрямо този смислов център е и текстът на Л. Атанасова „Translated fiction: functions, features and tasks in the context of the dynamic relationship between China and the Cee“ (Преводната литература в контекста на динамичните отношения между Китай и Централно- и Източноевропейските страни: Функции, характеристики, задачи), основан на шестгодишния опит на авторката в преподаването на български език и литература в Пекингския университет за чужди езици.

* **Гергина Кръстева** – доц. д-р, катедра „История на литературата и сравнително литературознание“, Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, g.krysteva@gmail.com.